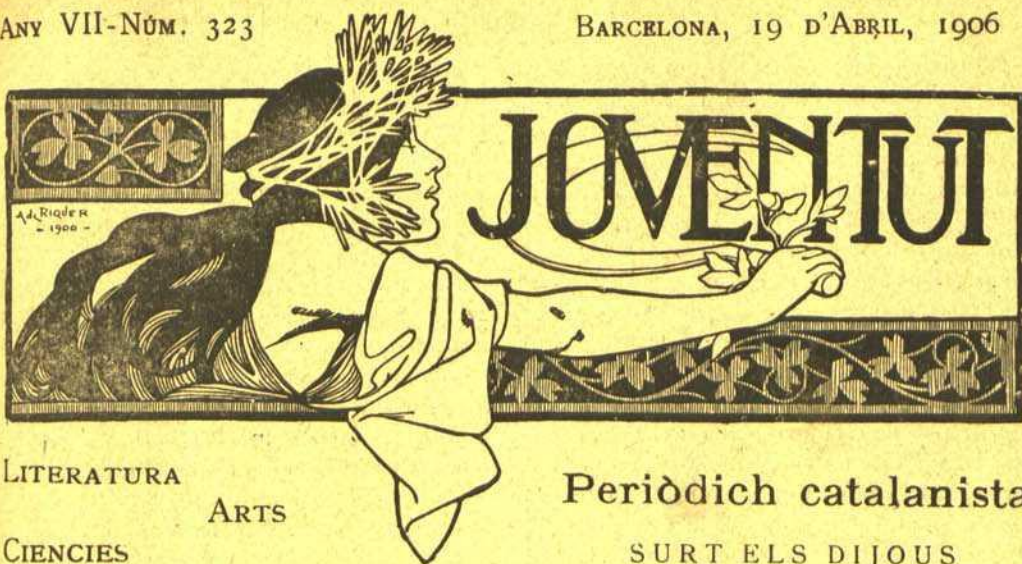

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

La nostra influència en la política d'Espanya, per R Miquel y Planas. — Desde París, per F. Pujulà y Vallès. — Sant Jordi, per Carles Arro y Arro. — Teatres, per Emili Tintorer. — Flors, per Carles de Fortuny. — Notes bibliogràfiques, per Geroni Zanné. — El pastor, per I. Soler y Escofet. — Joves, per Pere B. Tarragó. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Solidaritat Catalana: Llista de JOVENTUT. — Noves.

ceta ha d'anar seguida, segons la promesa feta solemnement, del decret retornant a Barcelona les garanties constitucionals. Com de lo que aquí's tracta es de que aquestes hi segueixin de sospeses una temporada més, y ab aytal idea mal dissimulada es que no s'ha posat en vigor la lley aprobada novament, vol dir que l'única pera qui s'ha feta la lley, es Catalunya. Cosa que ja sabiem per endavant; emperò es bo anarho fent remarcar.

LA NOSTRA INFLUÈNCIA EN LA POLÍTICA D'ESPANYA

Aprobada està ja fa dies la famosa lley contra'ls anomenats delictes de lesa patria, a pretext de la qual s'ha volgut fer de l'exèrcit, fins en temps de pau, la representació per excelencia d'aquella, com si no'n fossin igualment representacions ben dignes la magistratura, el clero (ja que l'Estat té una religió oficial) el magisteri, y totes les altres branques y estaments socials qui integren el cos de la nació espanyola; aprobada està, com hem dit, si bé no encara en vigor, malgrat la gran necessitat en que, segons deyen, estava la patria d'una protecció que la susdita lley li garanteix. Y no està en vigor, perque així el president del concell de ministres pot encara passar per home de paraula, ja que al publicarse la lley en la Ga-

Ab la lley aprobada (ja sabèm còm) l'excellentíssim senyor don Segimón Moret ha pogut respirar y ha pogut fins fruhir d'una semiglorificació a Cadiz per sos paisans agrahits. Y ab tota seguretat que deü ell ademés fruhir interiorment ab la idea de que per la lley famosa té ja resolt en definitiva'l problema català. Benaventurat ell! y que Deu li conservi tan dolça tranquil·litat.

També'l no menys excelentíssim don Antoni Maura, padri de la lley referida, deü a hores d'ara tenirse per home feliç. Ell deü creure per sempre allunyats de la Monarquia'ls grans perills de que avans havia de guardar-se. Benaventurat ell! y que Deu faci bona la seva previsió.

També'ls no menys il·lustrissims y excellentíssims senadors y diputats de la majoria deuen reposar satisfets després de llur triomfe ab l'aprobació d'aquella lley, y ab la idea

del benefici que pera la tranquil·litat del país ella representa. Desd'ara ja no seràn de tèmper els conflictes d'ordre públic: qualsevol moti de *verduleras* o qualsevol saragata d'estudiants podrà ésser tractada de moviment sediciós y promptament reprimida si llurs iniciadors no's senyen avans *En el nom de la Patria, etc.*, pera evitar males interpretacions. Benaventurats els venerables pares de la nació! Deu els guardi de cap digestió sobtadament interrompuda.

També per benaventurats tenim a tots els qui, ab la lley famosa, creuen haverse posat a cobert de tot contratemps, de tota petita mortificació, de tota insinuació maliciosa o irreverent. La lley, dita de jurisdiccions per altre nom, es a judici llur com un riu Leteu; tots els espanyols devèm a hores d'ara tenir-nos per banyats en la suau corrent causadora de l'oblit. Y els catalans més que ningú hem de fruhirne d'aquest aventatge.

Ara, en quant als catalanistes, són sens dubte'ls més benaventurats de tots, en opinió dels qui ens donen per definitivament desbancats. Sobre tot, ab el debat qui ha precedit l'aprobació de la lley de referencia, y ab el moviment d'opinió qui s'es produhit com a conseqüència de lo que s'ha dit en el Congrés y que may cap periòdic catalanista s'havia atrevit a dir, podèm creure que, en efecte, estèm ben llestos. Benaventurats els qui això creuen! Nosaltres creyèm, per lo contrari, que haventse demostrat la falsa imputació de separatistes ab que se'ns havia volgut anular devant de tota la nació espanyola, avuy més que may estèm en condicions de fer prevalèixer per tot arreu l'esperit progressiu de Catalunya, quals beneficis reals han de deixar-se sentir tart o d'hora de cap a cap de la península, si es que alguna Providencia superior al poder dels homes no té decretat son anorreament com a conseqüència del més inevitable dels cataclismes. Mes cal confiar en que això no passarà y en que Catalunya haurà d'influir poderosament en la marxa política de l'Estat espanyol, y no pas per l'art del parlar eloqüent, sinó pel ben obrar, guanyant pera si el títol gloriós de metròpoli de la *Nova Hispania*.

Que sia Catalunya, donchs, el breçol de la nova constitució política germanivola, plena de vida, fecondíssima, en que ha de fun-

darse la futura Patria Lliure de tots els espanyols, y que sia Catalunya per fi la qui salvi Espanya de la ruïnosa centralisació qui, com un cranch arrapat a son cor, xucla y destrueix la sava vital que per ses venes circula irregularment y malaltia avuy per avuy.

Hèusela aquí sintetizada la nostra influencia en la política espanyola. Emperó cal aprofitar el temps avans de que'ls polítics d'ofici se facin regionalistes de nom ab intenció de guanyar les simpaties del país y anar seguint, no obstant, la llur funesta política, després d'haver usurpat el distintiu de la nostra doctrina honrada y honrosa.

R. MIQUEL Y PLANAS

DESDE PARIS

Es Dijous Sant, y la naturalesa'ns obsequia ab un dia calorós. Cap a la tarda cauén unes gotes, y a la nit fa de bon viure. Recordo'ls Dijous Sants d'allà abaix y sento fàstich. Fàstich de la farsa, de la mentida, de la hipocresia. Encara'm fa més fàstich la rutina. La farsa, la mentida y la hipocresia a la fi son manifestacions humanes. La rutina ho es també de les besties.

Circulo pels carrers completament agè a la santetat del dia, que aquí no's manifesta en lloch. Res d'anormal se veu; la vida no s'ha interromput absolutament. Si quelcòm crida l'atenció son els soldats repartint la correspondència pera substituhir als carters vaguistes, y la calor *vesuviana* que'ns sofoca. Subratllo a posta'l mot, car no manca qui atribueix les pertorbacions atmosfèriques que disfrutèm al gran floronco italià.

He deixat el restaurant ab sa quotidiana animació, y me'n vaig cap a casa a fer temps. Un ensopiment que no es pas en el medi sinó en mi plana a mon entorn. M'assech a la taula pera trevallar, però les ganes me manquen. En aquest moment, a les *Courses* l'animació es gran; la gent hi juga, *flirta*, s'apassiona, riu, se mou. Al Jardí del Luxembourg s'hi fa amor, se *cus*, se passeja, y se pessigolleja. Al cementiri del Louvre les caravanes d'anglesos passen tètriques com vols d'aus de presa per devant dels quadros, pera mirar-se la firma dels autors y endursen la emoció d'haverles llegides, la immensa emo-

ció d'haverles trobades ahont el Baedeker els hi predeya. Hi ha moviment per tot, més no m'atrau: el trobo trist. Obro un llibre que'm re a la mà. Nietzsche enrahona:

«*Avoir beaucoup de joie.*—Celui qui a beaucoup de joie doit être un homme bon: mais peut-être n'est il pas le plus intelligent, bien qu'il atteigne ce à quoi le plus intelligent aspire de toute son intelligence.»

Tinch ganes de treballar y ho faig fins que'l cansament m'obliga a plegar. Faig temps pera l'hora del banquet esperantista, y encench una pipa, y una altra, y una altra encara; y el fum me diu moltes coses. Y'l samorar ahont bull l'aigua del thè, canta. Oh, el Banquet esperantista en Dijous Sant! Pecat, pecat! La torre de Babel s'enrunarà altra volta! ¿Pot enrunarse més de lo que ho està?—jo'm pregunto.

Heus aquí una bella manera d'entendre la llibertat y la transigencia. Succehi que'l primer esperantista estranger que petjà Paris fou l'anglès H. Bolingbroke Mudie, secretari de la Societat de Londres y director del *The Sperantist*. El grupo de Paris l'obsequià ab un banquet, que s'escaygué en un 12 de mes. A partir d'aquella data, cada 12 de més, el banquet té lloch, acullint als estrangers que's troben de pas per la gran vila. Enguany s'escauria en l'actual mes en dia sant. ¿Què s'havia de fer? Tothom hi estigué d'acord. El banquet havia de ferse. L'Esperanto no te idees determinades, y si deixés de ferse faria manifestacions catòliques. Y el banquet té lloch. Hem menjat «*Bova lumbajo je la ĝardenista modo*» y «*Kokidinoj flarnostitaj kun kreson*» qu'estaven riquissims. Entre nosaltres aquestes qüestions se solucionen molt diferentment; la transigencia consisteix en anar a missa pera no ofendre als que hi van, però no en deixar d'anarhi pera no ofendre als que no hi van. En el fons d'aquesta manera costa menys cedir, o una convicció de que nostre *no croyent* es negatiu y per lo tant, ans que erronis, els actes dels creyents tenen sobre dels d'aquells la superioritat de lo positiu. «*Croyez-moi, mon ami—deya Voltaire—l'erreur aussi a son mérite.*» Sobre tot—afegeixo—si es *positiu*. Sobre freix en aquest cas les oscilacions dels cambis, però dinda y llú.

El saló estava ple. Prohibida en ell tota

llengua que no fos l'Esperanto, en Esperanto s'ha parlat de tot. Y per sobre de tot s'ha parlat de *pau*, del proxim Congrés de la Pau... Una altra *ceba!*—exclamaràn molts que ahir se posaren la levita y les creus pera anar a adorar a qui per la pau morí al dir d'ells.

Si; en efecte, una altra *ceba*, de les que fan plorar els ulls als *positius*. Parlèm de Pau y d'Amor, no d'amor. L'amor en petit es una virtut, però en gros es una virtut que té la d'esser *ceva*. ¿Hi ha res tan hermós com lo impossible, senyors *positius*? Vosaltres podrèu aymar, però no podèu Aymar. Podèu ésser virtuosos, car si no fos així no vos sentirieu pecadors; mes no podèu aymar els impossibles, car jutgèu a la gent per llurs *possibles*.

Estich content. Deixèm l'hôtel a grupos. Els carrers me semblen més gays, y llur animació més humana. A frech meu passen dos joves que duhen al mitj d'ells una dòna. L'un porta al cap un cabacet de palla dels que usen pera posarhi la moneda les cases de cambi, l'altre hi porta com una mitja de dòna ratllada. No puch averiguar de quin país són aquesta gent ni aquests barrets. Sospito que pertanyen al país de l'Impossible. Es ja la quarta vegada que'ls trobo; no mes els veig de nit sempre, hi ha un d'ells que va llegint un diari: el de la mitja y ella enrahonen. Això ha d'acabar malament per força.

En un banch hi ha assegut un xino que reposa, y mira lo que'l volta ab indiferencia, ab ulls de tristesa. Es molt lluny la Xina d'aquí! Al seu costat hi té una caixa, son cos el cobreix la típica blusa de son país, y son cap un teuladet de palla com els dels ruschs d'abelles. Derrera d'ell, un grupo de cotxers panxuts discuteixen, sota llurs barrets de copa alta de llauna, d'en Fallières y del Vesubi tot alhora.

Passen els estudiants portuguesos: van vestits com capellans protestants, duhen capes llargues ademés, y el cap descobert. Són portuguesos: m'ho han hagut de dir. Si hagués vist gent ab barret, y sense res sota'l barret no hauria hagut de preguntar d'hont eren.

¿Ahont va tota aquesta gent? ¿Què hi fa'l xino aquell assegut en un banch del boule-

vard? ¿Per què l'un d'aquells homes du un cabacet al cap y l'altre hi du una mitja, y els altres no hi duhen res?

Amor y Pau, cada'm semblen més hermosos quant menys coneix als qui van destinats. Es que l'altruisme no més es ver altruisme quan lo qui ha de rebre'l bé es sols una incògnita.

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

Paris, abril, 1906.

SANT JORDI

Com quotidianament, aquell mati, quan caygueren vuyt hores, va llevarse. Ab tota calma's feu la *toilette* y un cop nèt y vestit, prengué cafè. Després passà al despatx. El sol entrava a través dels estorç delicadíssims y tapiçava d'or els foscos mobles. Sobre la taula de noguera vella'l tinter s'irisava, majestuós, y prop del tinter tres, quatre llibres, mostraven el misteri de llurs lloms. En Claudi de Puignevat obri el balcó, y's repenjà indolent en la barana.

El cel era tot blau; les blanques cases retallaven en ell els seus terrats, y aixecaven, en triomf, llurs xemeneies. El carrer era ple; les gents passaven com en una orgia d'alegria. Queya'l sol sobre d'elles y les omplia d'una santa y serena beatitut.

Y, sota la munió dels raigs de sol, lluhien els vestits com flors estranyes... En Claudi mirà'l carrer. El sol li besava'ls negres cabells y els ulls grisos. Y aquell sol li plavia. Sentia per ell intenses ansies. Desitjava sentir els seus petons, rebre en tot el cos la seva abraçada. Sentia per ell un gran amor. Hauria volgut menjársel, assaborirlo, sentirsel dintre seu, en ses entranyes. Era una follia. Per això en Claudi somreya, en el balcó, repenjat indolentment en la barana. Veya passar les gents pel carrer ample, y les veyà rublertes d'alegria. En llurs rostres hi sorprenia joyes, y sorprenia somriures en llurs llabís. En els ulls de les donzelles hi endevinava esguarts continguts, hi veyà amor, hi sorprenia tota una deu d'acariciantes ansies. Sota la ignocència del seu blau hi covaven desitjos de besades, y sota la puresa del seu blanch s'hi endevinaven inefables

bles somnis. Eren com primaveres, aquells ulls, que prometessin estivals orgies.

Y ell sorprengué mirades y somriures, y sorprengué passions y benhaurances.

Les munions exhalaven alegria, y aquesta s'enlayrava amunt, amunt, com desitjosa de quietuts serenes. Y del cel devallaven també joyes, qu'en pluja benhaurada s'escampaven. Tot era cel y terra, tot victòria. Era la magna festa de Sant Jordi, y florien les roses y els amors.

En Claudi de Puignevat sorti a passeig. Sentia fam de llum y de vida. Y passejà en un somni d'entusiasme. Com el poeta, sentia olor de roses en els ayres, y sentia alhora olor de patria, y flayre de cel. Era tota una orgia aquell blanch jorn. Les gents, enjogaçades, mitjreyen portant flors en els ulls, flors en les boques. Els riures eren roses amoroses, y eren flayres de roses els esguarts. Somreyen els cabells sota del sol, y semblaven flors que's collitorcessin. Y eren santes les mans, y eren divines, y tenien matisos de pietat...

Abril esdevenia un blanch jardí. Vagava Amor pels ayres. Pel seu Corpus, els ulls esclataven les mirades que havien covat durant tot l'any, y aquestes s'estenien amoroses y amoroses morien en un bes. Els llabís s'arquejaven, voluptuosos, en un jòch divinal d'encisament, y els archs al desferse preludiaven la dança cadenciosa dels somriures. Y vagaven aquests pels ayres quiets, y morien com somnis en els ulls. Y aquestes mirades y aquests somriures encensaven de joya'ls grans carrers, consagraven d'amor els ayres tots, y, acariciant a n'en Claudi, l'encantaven ab un encantament qu'era suau... Y en Claudi somnià amor.

Ell no havia estimat encara may, ni havia sigut may estimat. Havia estudiat filosofia y havia meditat sobre la vida. Ell sabia quelcòm sobre la mort y sabia misteris esotèrics. Sabia coses insólites y havia desxifrat pregons enigmes. Havia glosat sagrats infolis y havia discutit obres vetustes. Sabia del passat estranyes coses y pressentia veritats raríssimes. Però no sabia res d'amor. els llibres no'n parlaven d'aqueixes coses. Y en la solitud del seu despatx, meditant sobre'l seu pervindre, ell havia pensat, com

avans Hamlet, que hi havia quelcòm en cel y terra que no sabien pas els filosops. No ho sabien pas, no ho coneixien...

Passejava ab calma, lentament, ab el seu monocle en l'ull esquer, ab el seu bastó de puny d'argent, ab la seva ermilla fantasiosa. Y sentia joya, dintre d'ell y al seu entorn. El cel era pera ell una mirada, y eren les mirades cels pera ell. Y, en un deliri, veyia passar el blanch cavaller Sant Jordi; el veyia passar muntat en un blanch cavall y vestit ab blanchs ropatges; el veyia ab els ulls tots blaus, ab els cabells curulls d'or, ab les mans com primaveres. Passava per cels y terres escampant roses d'amor, somrihent ab llarchs somriures, portant joyes en els ulls. Galopava'l seu cavall, y ell sentia'l seu galop, y la joya del seu rostre li feya clucar els ulls. Sentia la seva flayre y rebia'ls seus esguarts; y era tota una visió y era tota una balada aquell passar y passar, aquella orgia de riures, aquella ofrena de roses... Roses li oferia'l sant y ell les acceptava, roses eren sos ulls que s'inflamaven de vida, y roses eren sos llabis que s'incendiaven d'amor. Sant Jordi, el blanch cavaller, deslliurava la princesa. Era sa ciencia, la seva filosofia, la vipria mil cops terrible, torturant, atormentant, diabòlicament crudel, que guardava la donzella y la volia pera ell. Y la donzella era ell, era sa vida seriosa, sa sempiterna quietut. Sant Jordi en sa heroica gesta, ab la seva llança d'or, dava mort a aquella vipria, y a la donzella la salvava d'aquell continuat suplici, d'aquell calvari eternal. Y la princesa somreya encisada, entusiasmada, ab els ulls rublerts d'amor, ab els llabis plens de joya.

Aquell cel tan blau y pur y aquells ayres benhaurats havien vist el miracle. Y en Claudi estava encantat. S'havia reviscolat, havia pres vida nova, s'havia fet l'home nou de que parla l'Evangeli. Totes les filosofies, totes les erudicions havien fugit alhora d'aquell abril espantades, esporuguides com nens d'aquella blanca victoria, d'aquell triomf gayrebé sagrat. Ja era lliure la donzella, ja era mort el drach, ja Sant Jordi, el cavaller, havia fet l'alta gesta, ja corria adalerat pels ayres que s'inflamaven, ja'l seu pas era lleghenda y eren cançons els seus riures. Corria'l blanch cavaller deixant a n'en Claudi ullprés, deslliurat de sa tristesa, coronat de nous

anhels. L'alegria esdevenia y en el seu dintre granava, y la fe li dava halè y el feya tornar diví.

Ansies d'amor el cremaven. Sentia afany d'estimar y desitjava besades. Volia parlar ab verges, y somriureleshi parlant; volia contemplar vels y en ulls enfonsar ses mirades; volia contemplar llabis y en ells fruhir el goig dels petons. Y ademés, aquelles roses, aquella orgia de flors, aquella pluja d'aromes, aquell riure de colors... Sentia arreu hont passava flayre de roses y patria, de petons y amor, sentia aromes de la terra y del cel. Tots els de la primavera s'havien fos en un sol, totes les olors de roses s'havien agermanat, totes les flayres de patria s'havien expandit en aquella diada, totes les de les besades una n'havien infantat, y tots els riures d'amor en un s'havien confós. Y aquestes flayres y aromes li deyen cançons suaus, l'omplien de caricies, el rublien d'ilusió. Y sentia fam d'amor, desitj de veures aymat. Volia que tots els llabis li oferissin llurs somriures, tots els ulls els seus esguarts, totes les mans les seves caricies. Les joyes primaverals l'encensaven d'alegria y la blavor de l'alt cel y la dolcesa dels ayres el feyen somniar amor. Y sentia afany de riure y de sentir rialles... Oh! els riures que's descapdellen sota'ls blaus cels de Sant Jordi! Oh! les dents blanques entre la porpra dels llabis! Oh! les mans que són suaus entre les flayres de les roses! Oh! les mirades enceses que guspiregen d'amor!... Rialles, força rialles en totes les boques, y tot un doll d'esguarts florir en el blau dels ulls...

En Claudi vegé una jova. Se fixà en sos ulls, y en ells hi trobà amor. Vegé uns llabis y un somriure, y restà corprès, encisat Li plavia aquella jova pel seu rostre y pel seu cos, per les mirades que donava, pels llabis que tenia. Li agradava'l seu vestir y trobava ritmiques ses passes. La segui pels carrers qu'eren ubriachs de leticies. Ella anava ab una vella, y ab la vella hi anava un nen, y ab ells hi anaven les rialles. Oh! les velles que són nêtes, y que tenen les dents blanques, y que riuen com els infants!... La jova girava'l rostre, y era plena de gracia entre totes les dónes. Sa cara era flor, y flors eren els seus ulls. Els seus cabells s'incendiaven sobre la neu de la nuca, y reyen en

les orelles dues llargues arracades. Dança l'ayre, y ab son ritme feu dançar aquells cabells, y aquella dança d'or feu florir, en els ulls d'en Claudi, un esguart qu'era una oració. Y els seus llabris, qu'eren porpra, resaren ab dolços somriures. La dança d'aquells cabells li feu pensar en Sant Jordi. Aquells cabells se movien perque ell els feya moure. Y era tot son cavalcar, aquell ritme gloriós. Altra volta'l Sant, vestit de blancor y alegria, enjogaçava'ls seus ulls y li parlava de vida nova; altre cop el blanch Sant Jordi el coronava de roses, y ab ses mans qu'eren abrils un Sant Joan li prometia...

Y caminava la jova, y ab ella'l nen y la vella; y en Claudi anava al darrera ab son monocle insolent, ab son bastó ab puny d'argent, ab sa ermilla fantasiosa...

CARLES ARRO ARRO

TEATRES

GIRA-SOL.

El sabateret, en Gayetà, es un home vell de cara arrugada y cor jove. Ha passat la vida alegrament, picant sola tot cantant, y estimant a tothom, especialment a la més bella meytat del genre humà. Ell ha sigut sempre'l primer en son poble qui ha organitzat festes, qui ha contractat les còmiques guapes pera les funcions d'aficionats, qui era y es l'ànima de tota alegria y de tota gatzara. El sabateret es enamoradiç y el cor li bat ab grans sotrachs totjust oviren els seus ulls una dòna hermosa. El cor jove del sabateret vell gira sempre de cara al sol. Y el sol del poble més bell, més enlluernador, es ara l'Angeleta, filla d'un company d'infantesa, qu'entra a la vida joyosament ab tot l'esclat, ab tota la frescor, ab tota la seducció d'una rosa primerenca que s'obre a la vida sense recel. La joveneta, la més maca del poble, hi va molt a cà'l sabateret a ferhi comandes, y's complàu garlant ab ell, *qu'es un plagu*. En realitat, si va tant a la botiga's deu a que'l sabater té un fill seriós y esquerp ab les dones, però ben plantat y presumidot a la seva manera. Y es així com el sabater, qu'es viuado y qual casa no va tan ben servida com seria natural perque hi manca una dòna, tracta de convèncer al fill: «Càsat, noy.» Sembla impossible que un fill seu sia tan fret; que no li diguin res els ulls de l'Angeleta, ni les seves rialles, ni les seves galtes rosades, ni els seus llabris vermells. Sembla impossible que devant d'aquell sol capaç de fondre les pedres, el cor del seu fill no s'escaldi. Ah, si el tingués de cera

com el té ell, quins *tric-trac* no hi sentiria! En fi, el fadri—no en va es fill d'un tal pare—acaba per sentirse emocionat y consent. «Demanéumela, pare, que ja la estimo.» Y aleshores el drama apunta, el petit drama del sabateret, qu'es el gran drama universal, el drama punyent de tots aquells qui han nascut pera joves, qui no han nascut pera vells. Millor que ningú, millor que'l seu meteix fill jove y fort, ell la comprèn, l'admira y l'aprecia en lo que val a l'Angeleta; millor que tothom ell sab agenollarse devant d'aquell sol y adorarlo. Sols ell sab mirarlo fit a fit sense parpellejar y seguirlo en son curs majestuós per l'ample horitzó de la vida, extasiatse ab tanta hermosura. Mes ay! que la primavera ha passat pera ell; mes ay! que'l sol no reparteix els seus raigs equitativament. Les flors mústigues tenen de robarlos els raigs escadussers, mentres que les primerenques sense sollicitarlos se'n senten banyades dels raigs d'aquell sol acaroador. Trista es la vida pera'ls vells-joves! En Gayetà s'ha vist al mirall y ha malehit les arrugues del seu front, y ha malehit la vellesa freda dels seus amichs, qual resignació no comprèn. Hi ha quelcòm de xorch en l'ànima d'aquells homes qui no saben ésser eternament joves. Hi ha quelcòm de gran en l'ànima del sabateret qui sab protestar de les injustícies y traïdories de la vida: de la vida qu'es tan curta, de la vida qu'es tan estranya!

Aquesta comedia de l'Iglesias, que sota les aparences vulgars de son argument amaga un delicat poema, no es pas compresa pel públich groller que habitualment va a riure a Romea. Per això no va tenir un èxit sorollós. No diré qu'en absolut s'ho merescués, puig deixant de banda que la idea no es del tot original, en conjunt la comedia resulta poch lligada y deixatada en excés. Les escenes accessories en que hi intervenen els vells amichs del protagonista—tipos ja convencionals puig són els meteixos vells de totes les obres de l'Iglesias,—y el petit drama de la *Layons* que's lliga ab la comedia prenen, a mon entendre, massa relleu. Guanyaria molt la comedia alleugerintla.

Sobre tot guanyaria si fos més ben representada. En Capdevila va pagar l'altre dia els seus *succès de fou rire*, que li han valgut una reputació a Romea. Tothom vol riure allí quan surt en Capdevila, y tenen rahó car sols pera fer riure serveix. Però'l tipo no es pas pera riure, y en Capdevila tingué de lluytar doblement ab si meteix y ab el públich pera no fernes esclafir a cada una de les seves paraules. Quina pena que feya el veurel esforçarse pera comunicarnos totes aquelles delicadeses, totes aquelles melancòliques desilusions, totes les anyorances y sentiments fins que caracterisen el personatge! No, no es pas pera ell un tipo semblant.

No en va se fa riure grollerament a un públic groller durant dues generacions! Que'ls actors, com les pipes, també s'aquiloten. Desgraciades d'aquelles pipes que sols *fumen* tabach d'estanch, d'estanch espanyol.

Dels demés sols mereixen citarse la Jarque, en Barbosa y la Clemente, que digueren discretament llurs papers. Els que feyen de vells amichs, tots carregaren massa'ls tipos que com ja he dit pequen ja de per si de convencionals.

EMILI TINTORER

FLORS

I

Tot justament aquell any no sé quin mal ayre havia assecat les brancades tendres y no's trobava una flor per un remey... Això si, els floricultors dels vols de ciutat, ab ses trafiques de guanos artificials, d'hivernalles y d'estufes, n'havien esquerat algunes de colors pàlits y fragancia estantica, com de cosa passada avans de nàixer, que feyen pagar per un ull de la cara. Els botons dels rosers, al esbadellarse, queyen colltorçats sense força pera obrirse del tot; els clavells, al reventar el vert estotx de sa pressió, s'espillaven pancits y sèchs; els lilàs no havien arribat a florir; les gardenies, com malaltes cloròtiques, groguejaven tristement. Sols els geranis, ab sa resistent ordinariesa, donaven alguna nota de vida ab ses taques roges per entre'l vert dels macisos y dels prats... S'havia arribat a lo que may en aquella primavera, fins el punt de resultar un luxu extraordinari el portar una flor en el trau de la levita, y comptarse com una bogeria de pròdich el regalo d'una toya a la promesa...

Y precisament en aquella meteixa primavera's casava la pubilla dels fabricants Llopis! La Llopis! Com si diguessim el número hù de les fortunes barcelonines!

Feya temps que no's parlava d'altra cosa. Els Llopis que *tot ho gastaven bo*, havien ja fet córrer pel circol de ses relacions l'esmerçament de boato que volien fer el dia d'aquell gran aconteixement... El trajo, de *tissú* de plata y el vel, de *point d'Alençon*; el cotxe, derrer model de la casa Binder de Paris, ab doble suspensió y rodes pneumàtiques; les llureyes del servey, galonejades per primer cop ab tota la restellera d'escuts que'l promès aportava com únich dot al matrimoni;

la vaixela de plata cisellada y la crestalleria de Bohemia que comprà'l vell Llopis després d'aquell balanç cèlebre en la historia mercantil de Barcelona; els plats més exquisits y cars; sobre tot els més cars! els vins y licors de marca més reconeguda... Sols faltaven pera ultimar els detalls de la cerimonia, les flors del menjador... En la Iglesia s'en havia prescindit de posarhi flors perque *feya més oro* que l'altar lluhis solsament la *credenza* gòtica que ab motiu de la boda regalava'l fabricant a la Parroquia. Allò junt ab els gerros de bronze daurat y flors de porcelana y els domassos y tapiços qu'empalarien totes les columnes y parets, donarien a la capella un ayre més serio, més senyor, com si diguessim més aristocràtic!...

Y vingué'l jardiner de més nom de ciutat, y sense regatejar quedà encarregat de buscar les flors pel vespre de la festa, encara que tingués d'encarregarles al mitj dia de França o a Italia, si també a Valencia y Andalusia s'havia perdut la cullita...

II

Tot just feya cinch minuts que acabaven d'endursen el cos de la filla dels comtes de Villafonda. Rodejada de llums y de corones, de cants funerals y llàgrimes, passava passeig enllà la trista profeció... El jardiner de més nom de ciutat entrava precipitadament a la cambra mortuoria y ab sos ajudants desfeya tot aquell tùmul de plantes tropicals llogades, y com un criminal novell aconduhia totes les flors que podia sense ser vist en paneres que junt ab les plantes s'emportà'l carro... Sols per una por supersticiosa deixà sobre'l reclinatori les roses blanques que entrelligades ab la creu de marfil havien reposat sobre'l pit de la verge morta!...

III

Aquell meteix vespre's celebrava la festaça de cà'n Llopis. Y mentres bevent el Champagne a la salut dels nuvis el *graciós* feya un brindis en broma, el *romàntich*, que com aquell may falla en cap reunió de joves, deya misteriosament a sa companya de taula: — ¿No li sembla que les flors d'aquest any fan olor de mort?—

CARLES DE FORTUNY

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

Raymon Casellas.—LES MULTITUTS.—Barcelona.—Llibreria de Francesch Puig.—1906

Tothom qui hagi llegit *Els Sots Feréstechs* ha de considerar al seu autor en Raymon Casellas com un dels prosadors catalans de cap d'ala.

Donchs ara, ab *Les Multituts*, l'obra d'en Casellas s'ha arrodonida y completada. *Les Multituts*, sense revelar un total homogeni com *Els Sots Feréstechs*, es una paleta més rica de colors, un camp d'acció més ample y variat, y reflexa moments anímichs y socials ben distints exteriorment, però lligats per quelcòm d'intern qui no s'allunya ni un sol instant de la ment del lector: per l'ànima múltiple y alhora única de les multituts.

En el llibre d'en Casellas no s'estudia l'home, sinó ls homes. Com aquell qui's posa de cara a una platja y no sent el ritme d'una onada sola, sinó'l ritme múltiple y alhora únic de totes les onades, en Casellas, de cara a la humanitat, n'oeix tan sols la seva veu immensa; veu colossal, de maticos infinits en la llur manifestació, veu qu'ell sab sorprendre en els moments de més expressió y claretat.

En Casellas, en el proemi del seu llibre, se'ns declara un enamorat de les multituts: «Perque caldrà que vos confessi que, tot y blasmantlos en certes ocasions, quasi sempre m'han corprès els moviments tempestuosos de les turbes, com ens corprèn ab tot son grandios espectacle la tempesta, ab tot y les malvestats que fa.» El proemi es un estudi profund de l'ànima de les multituts: es una de les millors pàgines del llibre.

Inútil es cercar, en el llibre d'en Casellas, la veu de l'home: sempre apareix ofegada—fins quan vol vibrar ab més intensitat—per la força social y aclaparadora de la massa. *Dia de sentència, Exposició d'escultures, Els miquelets al convent, Meeting de levites, El simulacre de guerra, Públich gelós, Els funerals de l'espasa, Justícia del poble, L'inaugural de l'estatua*, són quadros de linies enèrgiques y fortes coloracions, en els quals l'autor ens descriu drames punyents qui passen ab rapidesa maravellosa de l'home a la multitut, eterna triomfadora, pera morir en mitj d'aquesta de la meteixa manera que una melodia desapareix en mitj la magnificència d'un conjunt polifònic.

Que poca cosa som els homes, isolats y minços, entre l'onatge esvalotador de la humanitat! De *Les Multituts* se'n desprèn quelcòm qui ens acosta més a Schopenhauer que a Ibsen. Aquest diu que l'home sol es el més fort, Schopenhauer diu que l'home sol no es res. En *Les Multituts* sentim la veu de l'home com *vox in deserto*.

Hem d'esmentar separadament—y per això

no'ls hem nomenat encara—dos quadros del llibre d'en Casellas: *Les veremes de la por* y *Deunos aygua, Majestat!*, models de prosa catalana, de construcció bellíssima, d'anàlisi soperb y de grans mèrits literaris. *Les veremes de la por* es obra d'un magnífich clar-obscur; la blancor de la vila y la negror de la misèrrima forasteralla qui la inonda pera guanyarse un moç de pa, ab l'ànima plena de sentiments no definits encara, l'esclat dels quals tan sols arriba a la llum quan ja no poden fer mal, produeixen un violent y terrible contrast, una feréstega lluyta del *blanch* y del *negre*. Evoca'l quadro'ls terrors de les derrerres viles romanes qui gaudien benestar y cultura, al apropiarse'ls informis esbarts dels barbres del nort.

Deunos aygua, Majestat! es un quadro de tons duríssims, de colors ombrívols. L'ànima selvatge de la massa eternament inculta s'expandeix triomfalment, ab fatalisme esborronador y udols de fera. Les ànimes impies y alhora supersticiosos dels *sub-homes*, se'ns apareixen en *Deunos aygua, Majestat!* en tota llur veritat fastigosa, ab horrenes crueses qui fereixen l'esperit.

L'aparició d'un llibre com el d'en Casellas deu ésser saludada ab goig pels qui creyèm qu'en tota literatura han de ressonar notes fortes y notes dolces, han de florir idilis y bramular tragedies. Perque'ls uns y les altres, formant un conjunt indisoluble, han de revelar a les generacions venidores l'ànima general d'una època. Y en tota època han brollat alhora la poesia, els dolors y les miseries, mes en cada època de distintes maneres. En Casellas ens revela a merveille un interessantíssim aspecte d'aquesta ànima general nostra.

T. Roosevelt (*Presidente de los EE. UU.*). — LA CONQUISTA DEL OESTE. — *La Vida Literaria*. — Toribio Taberner, editor, 1906. — LA VIDA EN EL RANCHO. — *La Vida Literaria*. — Toribio Taberner, editor, 1906.

Hem rebut de la casa editorial Toribio Taberner, traducció de «*La Vida Literaria*», dues obres degudes al President de la República Americana, Theodor Roosevelt.

Mister Roosevelt es un cap d'Estat de grans iniciatives, un home extraordinari. Veritable polítich a l'americana, es un home d'acció qui sab extreure de les ensenyances pràctiques regles y principis que ha exposat ab mètodo en les obres que successivament ha donat a llum.

Equivalent americà de l'emperador Guillelm, intervé personalment, ab igual entusiasme que aquest, en la política del seu país; mes les circumstancies d'haverse enlayrat ab l'esforç propi y d'haver conegut els diferents estaments socials de la gran república americana, li han de donar un major y

més directe coneixement del homes y de les coses.

La Conquesta del Oest es una obra històrica de gran importància, documentada seriosament, y en la qual s'estudien les lluytes y treballs dels colonisadors y la vida y costums dels indígenes, ab alt criteri històric.

En Roosevelt qui s'ha valgut de tots els materials qui podien esserli útils, estudiant-los directament en els arxius y biblioteques del seu país y del Canadà, ha escrit una obra plena d'interès històric, de cultura y de bon sentit, ab tot y revelar un gran entusiasme per la vida aventurera: «Els homes qui han pres part en la vida de frontera dels nostres dies, vida qui ràpidament desapareix, deuen sentir gran atracció envers la vida de frontera del passat, encara que hagi desaparegut ja fa molt temps.»

Tan interessant com l'obra de que havem parlat es *La Vida en el Rancho*, plena de les aventures, vicissituds y lluytes qui tan agradoses són als esperit inquiets y batalladors.

Homes tan ben dotats intel·lectualment com en Roosevelt, adquireixen d'aytal vida una cultura essencialment pràctica, que no's deriva dels llibres sinó de les mateixes coses.

Mereix elogis la casa editorial qui ha publicat abducs obres del President de la República americana.

—

L. Escardot. — BOLVES. — *Quadrets*. — Biblioteca Popular de «L'Avenç». — 1906.

La distingida senyora qui firma L. Escardot ha publicat un llibre, *Bolves*, que ha sigut editat per la Biblioteca Popular de «L'Avenç».

Diu justament nostre company Lluís Via, en el pròleg, que'ls treballs del llibre «potser no'ns mostren encara un autor del tot format, però si un autor de percepció ben fina y de personalitat ja oviradora, un esperit ben cultivat qui sab viure una vida superior fins quan guayta arrán de terra.»

Se tracta, donchs, d'un autor no format encara, mes que, ab els treballs fins ara publicats, revela quelcòm que no sempre revelen molts autors formats del tot: un temperament humanament artista. L. Escardot es un artista per excès d'humanitat, qui sembla escriure com escriuen els escriptors de debò: per un manament imperiós del món intern qui a dins d'ells batega. En els escrits de L. Escardot, tant en els més complets y

arrodonits com en els més desiguals, hi ha sempre una ànima, una ànima plena d'emoions y sentiments, qui cerca eixida.

L. Escardot té notables dots de prosista. Observa sens esforç, escriu ab naturalitat y elegància, y fins quan descriu escenes de la vida pagesa, no's complau en la estudiada barroheria que tant de mal ha fet en la prosa rural catalana.

Mes, ab tot y lo dit, el més pur entis que s'assaboreix en la prosa de L. Escardot es un encis intern, animich, qui no resideix en la sola expressió, sinó en la intensitat del sentiment inspirador. Aquest sentiment es essencialment femení, més que femení, maternal, caritatiu, bondados; un sentiment ple de pietat qui s'expandeix com una ampla onada d'amor per tot lo qui halena y viu en la terra. «Lo etern fement ens enlayra», ha dit el sereníssim Goethe; y aquest etern fementi, aquest intim y noble sentiment qui mena a la compassió y al perdó, no s'allunya may del llibre de L. Escardot.

L'autor divideix el seu llibre en dues seccions: *Pagesenques y Ciutadanes*. Els quadrets *L'enterrament de l'albat*, *L'hereu y La fi de la Lloca* formen les *Pagesenques*; *Charitas*, *Els Reys d'en Marianet*, *L'esquitx y Un llibertari*, les *Ciutadanes*.

Bolves pagesenques, bolves ciutadanes... bolves emperó qui deixen quasi totes una impressió ben fonda!

L'hereu es el quadro més bell de les *Pagesenques*. L'autor hi prepara una pahorosa tragedia: mes quan la tempesta's troba a punt d'esclatar, un poètic arch de Sant Martí desfà la gropada tètrica, y encara n'ix un sol potent qui aclareix del tot les ànimes ennuvolades.

Entre les *Ciutadanes* ocupa'l primer lloch *Els Reys d'en Marianet*, admirable visió de miseria y d'amor matern, creada sens odi mes ab els ulls plens de llàgrimes, quadret qui deurà restar entre'ls més bells y sentits de la moderna prosa catalana.

Així mateix es notable per la senzillesa de la narració y per l'estudi psicològic *Un llibertari*, obreta inspirada pel petit món dels moixonets, per aquest petit món qui també inspirà a l'ignasi Iglesias un quadro de costums bellíssim, *La Festa dels aucells*.

Bolves, en resum, es obra d'un temperament sentimental, delicat y fi; té l'encis de lo verament humà y de les coses sanitoses.

GERONI ZANNÉ

EL PASTOR

Vagant pels englevats a la ventura y esquellejant a intervals, l'eugaçada s'escampa bellament per la planura peixent l'herbey, humit de la rosada.

Orella-dret y atenta la mirada, perfidíus la esguarda'l goç d'atura,

mentre'l pastor, ab posa resignada, filosofa tot sol en una altura

— Gran es el món — pensa ell mirant la terra qu'esguarda altiu des'aquell cap de serra fins al confi llunyà de l'horitzó.

— Gran es el món — torna ell; y en sa ubriaguesa veu petita a sos peus tanta grandesa y pensa ser el rey de la creació...

I. SOLER Y ESCOFET

JOVES

En el gran còdich de natura hi ha un article que parla de les diferències de temperament segons la edat dels individus. Un savi l'ha glosat aquest article, y ha dit que venia a ésser en la vida com l'ascensió a una montanya feta per un costat, y la devallada per l'altre. Desde'l moment en que neixem som posats en la seva base, y a mesura que transcorre la vida emprenem el camí de la pujada, trobant en cada obstacle y en cada entrebanch noves forces pera prosseguir la jornada, esperonats no més pel desitj de conquerir el cim assolit que ovirèm. Aquesta època es la de la infantesa, en la que anem atresorant els elements de que hem de valdrens al ésser al cim pel qual lluytarem. Un cop dalt d'aquest, hem de considerar assolit tot el màxim de vida. Restem en aquelles altures tot el temps necessari, y sols aleshores es la ocasió oportuna per actuar, pera viure, pera fer quelcòm veritable. Aquesta es l'època de la joventut, l'època de les grans accions. Y últimament, extenuats pel cansanci y desprovehits de les forces primitives, hem d'empendre forçosament la devallada ab velocitat massa ràpida, sense trobar obstacles a nostre descens. Som aleshores com la pedra cayguda que ab son pes arrastra al fons tots els objectes que troba menys pesats qu'ella. Aquesta es la edat de la vellesa, la de les negacions y les derrotes...

En la primera y l'última es hont més influeixen els prejudicis socials. En l'una'ls que proporcionen la manca d'experiencia, y en l'altra'ls que motiven l'anyorança del passat. Així pera l'una res serà may tan hermós com lo futur, y pera l'altra no hi haurà bellesa sinó en lo que fou. Les aspiracions supremes d'una y altra's confonen, donchs, en un sol punt hont resten acumulades, y aquest es en l'època de la joventut.

Donchs ja qu'ella es la més abundosa font de vida, posem en ella totes les esperances y confièm qu'ella'ns marqui en nostra vida social les orientacions més vitals y saludables.

¿Hem de tenirne d'esperances?

Jo no penso equivocar-me al contestar afirmativament. He freqüentat ben diversos llocs de reunió de la nostra joventut, y n'he pogut treure la conseqüència de que, efecti-

vament, hi ha en ella una majoria proporcional, però majoria a la fi, que treualla ab coratge, que's preocupa de les coses de la vida, que pren part activa y profitosa en diferents manifestacions del nostre renaixement, y en la que s'hi poden fundar les més falagueres esperances.

He vist també una altra part d'aquesta joventut disgregada en dues agrupacions qual observació no m'ha proporcionat ni de molt el goig d'aquell primer espectacle. He vist per una part una joventut inconscient llençada al vici ab la més brutal estupidesa, consumint en les més grolleres passions ses millors energies, rebregantse pel llot de les indignitats més baixes y deixant, en fi, que tota la seva força aprofitable y necessaria's perdi miserablement sens aplicació. Y he vist per altra banda'ls *joves vells*, els joves posseïts de totes les forces físiques que pot proporcionarlos llur edat, y mancats d'ànimes joves pera saberles esmerçar. Són els joves estúpits donats a ridicules galanteries y fórmules tontes; els afeminats, els qui saben parlar fi, saludar a una senyoreta y oferirli ab delicadesa una flor, però incapaces, absolutament incapaces de res més.

Jo tinc moltes esperances en la primera d'aquestes joventuts. Però cal també senyalar ses deficiències perque, prevenint el mal, poguem més fàcilment aturar la influència dels nocius en l'acció social saludable dels conscients de la vida.

S'ha de tenir en compte aquest mal que existeix dintre la nostra joventut, perque ella es l'única força que pot conduhirnos al triomf o la que prepari, al menys, la seva vinguda, y totes les transformacions socials que n'esdevinguin seràn filles directes de la seva acció y per lo tant portarán ab elles totes les dificultats o totes les ventantges que a la primera hagin distingit. Y per aixó es necessari senyalarlos als anormals, als qui dintre'l camp de la vida activa són els més inútils y fins els més pertorbadors, pera posar sobre'l seu rostre de femella histèrica y degenerada un nom: *inútil*; y que ab aytal marca patentisin per tot arreu la necessitat imprescindible de la seva total anulació.

Ho repetim: no podem refiarnos de ningú tant com de la joventut; però no s'oblidi que parlèm dels joves d'ànima, d'aquells qui no

per tenir una edat avançada deixen d'ésser joves; dels vells d'ànima y de cos no hem d'esperarne res; no podèm esperar ni la més petita solució dels qui formen les classes anomenades d'ordre, perquè'l seu temperament repatani per força dèu espantarse de tota renovació. No hem d'estranyàrnosen: són els vells veritables, y ab llur tasca per-

niciosa no fan mes que complir un precepte de la naturalesa. Mes els qui la neguen, els qui l'anulen, els qui no la satisfàn com els joves d'ànima vella, són molt, molt més nocius a nostra societat que la gent d'ordre, que'ls imbècils paràsits del xorch conservadorisme.

PERE B. TARRAGÓ

ESPERANTA FAKO

La societo «Espero Kataluna» ricevis el kelkaj fremdaj esperantistoj, la peton je interŝangi poŝtkartojn aŭ leterojn, Esperante skribotaj, pri diversaj temoj. Ni petas do al la Katalunaj geesperantistoj kiuj deziras korespondadi kun niaj fremdaj samideanoj ke ili sin turnas al la S^o. Johano Rosals, prezidanto de la supernomita societo «Portaferriça, 30» librovendejo.

Niaj samideanoj de la proksima urbo de Mataró malfermiĝis kurson pri Esperanto ĉe la «Centro Nacionalista» de ilia urbo.

La angla ĵurnalo *The Daily News*, publikigis bonegan artikolon pri nia internacia lingvo kaj ĝi niu sciigis ke la «Komerca Kamero» de Londono akceptis esperantan lingvon je ĝia internacia movado.

La Societat «Espero Kataluna» ha rebut d'alguns esperantistes estrangers la demanda de cambiar postals o lletres, escrites en «Esperanto», sobre diversos temas. Demanèm, donchs a tots els esperantistes catalans que desitgin correspondre als nostres colegues de l'estranger, se dirigeixin a en Joan Rosals, president de la nomenada societat, «Portaferriça, 30, llibreria.

Nostres companys d'idees de Mataró han obert un curs d'Esperanto en el «Centre Nacionalista» de sa ciutat.

El periòdich anglès *The Daily News* ha publicat un molt bon article sobre nostra internacional llengua, y ens fan saber que la «Cambra de Comerç» de Londres ha acceptat la llengua Esperanta pera'l seu moviment internacional.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

IV

«Els adjectius *numerals cardinals* són invariables: unu (1), du (2), tri (3), kvar (4), kvin (5), ses (6), sep (7), ok (8), naŭ (9), dek (10), cent (100), mil (1000).» (Regla 4. Gram. Fon. Zam.)

—*Diccionari: Nulo* (0), *milion* (milió).

Aclaració.—Aquests nombres són indeclinables y per lo tant no prenen may la terminació *n* de l'acusatiu. Ex.: En la frase: *Jo tinch dues cases*, cases està en acusatiu perquè reb l'acció del verb *tenir*, y ho estaria també l'adjectiu que les qualificués, però *dues* (2) es invariable y dèu usarse en sa forma simple: *mi havas du domojn*.

«Les decenes y les centenes se formen per

la simple reunió dels numerals.» (Regla 4. Gram. Fon. Zam.) (1).

Aclaració.—Pera capir promptament aquesta regla no cal sinó plantejarla en una senzilla fórmula algebraica. Representèm per *X* el nombre dèu y tindrem que, per exemple, *vint* val tant com *dos dèus*, això es: $20 = 2 X$. Donant a cada xifra son nom ens resultarà $20 = \text{dudek}$. Lo meteix ab $30 = 3 X = \text{tridek}$; y ab

(1) El text francès de la Gramàtica Fonamental en cinch llengües del doctor Zamenhof, qual traducció fou la que donarem a nostres llegidors, veritablement està equivocada. Així ens ho fa notar un benivolgut company, en Joan Bosch de Tortellà. Diu el text que les decenes y centenes se formen ab els dèu primers nombres, essent així que pera les dèreres cal el concurs del nombre *cent*, que té'l lloch onzè dels nomenats. Això no es altra cosa que un lapsus, ja qu'en els altres textos se troba així la regla. Vegis l'anglès d'hont la traduhim: «*The tens and hundreds are formed by simple junction of the numerals.*» Mils mercès al company, y aprofitèm aquesta ocasió pera pregar que'ns sien comunicats tots els errors, malentesos, deficiències, etcètera, qu'en el curs d'aquestes explicacions poguessin aparèixer.

40 = 4 X = kvardek; y ab 80 = 8 X = okdek, y així successivament.

Si representem *cent* per la lletra C, tindrem algebraicament que *doscents* serà igual a 2 C, xifres que al adquirir son valor ens donaran *du cent*. Y lo meteix obtindrem ab 300 = 3 C = *tricent*; y ab 900 = 9 C = *naï-cent*, etc., etc.

Continuant donant la representació X al nombre deu, tindrem que, per exemple, *dotze* serà igual a X + 2, lo que traduït en mots fent cas omís del signe més, ens donarà *dek-du*. *Quinze* = X 5 = *dek-kvin*. *Dinou* = X + 9 = *dek-naï*.

El nombre *vintitres*, o sia 20 + 3, això es, 2 X + 3 el traduirè *dudek tri*. 54 = 50 + 4 = *kvindek kvar*, etc., etc.

Així successivament, farè ab tots els nombres, 208 = 2 C + 8 = *ducent ok*, 512 = 5 C + X + 2 = *kvincent dek-du*. 845 = 8 C + 4 X + 5 = *okcent kvardek kvin*.

Remarquís que allí hont s'hi troba'l signe més (+) els mots se separen, deixant un espai entremitj, y allí hont no s'hi troba'l signe, els mots s'escriuen y pronuncien com una sola paraula.

Ex.: 20 = 2 X = *dudek*, (l'accent carrega sobre *du*).

12 = X + 2 = *dek-du* (hi ha dos accents, un per cada mot).

300 = 3 C = *tricent*.

103 = C + 3 = *cent tri*.

El meteix sistema s'usa pera compondre els milers.

Ex.: 1852 = *mil okcent kvindek-du*.

8033 = *okmil tridek tri*.

150004 = *cent kvindek mil kvar*, etc., etc.

«Als adjectius numerals cardinals s'hi afegeix la terminació (a) de l'adjectiu pera ferne'ls numerals ordinals.» (Reg. 4.—Gramàtica Fon. Zam.)

Aclaració.—Són els ordinals verdaders adjectius qualificatius, y es lògich que portin la terminació a. Quan dihem: primer, quint, duodècim, etc., qualifiquem al substantiu a qui ens referim, ja moralment ja en relació al lloch que ocupa materialment. Seguint la regla traduirè *primer* per *unua*, *segón* per *dua*, *quint* per *kvína*, etc.

Quan el nombre es compost, la terminació a sols s'afegeix a l'últim nombre. Així pera traduir *onze*, no dirè *deka unua* sinó *dek unua*.

Un cop obtinguts així els ordinals, ja'ns trobem en presència de verdaders adjectius, als qui per lo tant podè aplicar les regles que per aquells regeixen. En conseqüència sabè: *que no sofreixen cap modificació pera indicar el fement*. (Ex.: El primer home y la primera dòna, *la unua viro kaj la unua virino*), *que's pluralisen prenent la terminació j* (foren els primers, *estis la unuaj*), y *que's declinen com els substantius, prenent en el cas acusatiu la terminació n* (que menjaren la primera poma, *kiuj manĝis la unuan pomon*).

El nombre de les hores, dels anys, dels dies, de les pàgines, dels reys, etc., s'indiquen sempre ab els ordinals. Ex.: Són les dues de la tarda, *estas la dua de la vespero*. Pàgina vintiquatre, *paĝo dudek kvara*. Lluís XV, *Ludoviko dek kvin*, etc. Els ordinals s'escriuen abreviadament de la següent manera: *tridek tria*, 34^a; *okcent dua* 802^a.

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular per atendre als gastos de la Edició dels discursos pronunciats contra'l projecte de llei de les jurisdiccions, y de l'Homenatge que'ls catalans preparen als senadors y diputats que combateren dit projecte.

LLISTA DE «JOVENTUT»

Suma anterior: Ptes. 134.

Joaquim Sans, 0'50.—Francisca Balasch, 0'10.—Francisca Tataret Balasch, 0'25.—

Rosita Miralles Ferràn, 1.—Joana Ferràn de Miralles, 1.—Teresa Huguet y Campañà, 0'25.—Paulina Huguet y Albet, 0'25.—Mercè Albet y Vinyals, 0'25.—M. A. C. A la memoria de J. C. V., 1.—M. C. A., 1.—M. C. A., 1.—Antón Busquets y Punset, 1.—Joan Roca, 0'25.—A. G., 0'25.—Un adroguer llarch y prim, 0'25.

Total: Ptes. 142'35.

(Seguirà)

NOVES

En sa edició del darrer dilluns *El Diluvio*, analisant la concentració d'elements socials y politichs que ab el nom de Solidaritat Catalana s'ha efectuat d'una manera circumstancial en nostra terra enfront del projecte de lley de jurisdiccions, se preguntava si subsistirà aqueixa solidaritat un cop celebrada la festa en honor dels diputats que tan bé combateren dit projecte. Y's fixava en la grandesa d'aqueixa concentració catalana, y, veyentla superior a totes les conjuncions filles de la política dels partits, remarcava la conveniència de ferla permanent, car ella ha d'ésser la solució única del problema català per sobre de les miseries de la política espanyola; y, essent la solució d'aquest problema, pot, si's plau per força, ocasionar un cambi d'orientacions tan radical com saludable en la vida de l'Estat.

Fins sense mirárnosho tan ampliament com *El Diluvio*, y considerantho no més en lo que interessa a Catalunya, hem de convenir forçosament en que sols ab una solidaritat complerta y durable pot nostre poble mostrarse fort devant de l'enemich. Nosaltres, que tant hem treballat dintre la *Unió Catalanista* per'acoblir a tots els catalans simplificant o destruhint dogmes inútils fins fa poch sustentats en nostres primitives Bases, de bona gana considerariem bon catalanista a tot aquell qui, sense previa professió, hi entrés en aqueixa solidaritat y defensés sempre la unió dels catalans per la dignitat y l'interès de la terra. Enhorabona qu'entre nosaltres hi hagués els dos bandos politichs conservador y lliberal, necessaris sens dubte avuy com avuy en tota societat viva pera sa regulació y son racional progrés: mes sols entre nosaltres, en el si de nostra societat catalana.

«Això fóra voler isolarnos de les demés regions», pensen alguns. No es pas exacte: això fóra donàrleshi exemple pràctich y saludable d'aquest particularisme qu'està vinculat en nostres doctrines, que tenim encarnat en nostra raça, y que ha d'ésser l'única salvació possible de tots el pobles conscients y, en definitiva, del meteix Estat qu'ells integren.

En Moret oferi aixecar la suspensió de garanties en aquesta provincia'l passat dilluns... y efectivament: ja som a mitja setmana y encara estèm fóra de la lley.

De totes maneres, ara sembla que això va de veres, y que la festa de l'Homenatge als diputats que combateren la lley de jurisdiccions podrà celebrarse a Barcelona, y no a Reus com s'havia pensat. Hi ha'l propòsit de que l'acte tingui lloch durant els dies 13, 14 y

15 de maig. Que resultarà grandios e imponent, no cal dirho.

La Comissió Organisadora de dit Homenatge'ns prega la publicació de la següent carta dirigida a totes les societats de Catalunya, pera que arribi a coneixement de les que, per extravió o mala direcció, no la rebin, y pera qu'en aquelles poblacions hont no existeixin societats constituhides els particulars que desitgin concórrer al grandios acte procurin posarse d'acort procedint al nomenament d'un Delegat y oficiant el seu nom a la Comissió Organisadora, Alt de Sant Pere, número 2, pis primer, Barcelona.

Els Ajuntaments que vulguin honrar l'acte enviant representació personal, ademés de les adhesions que's van rebent, poden procedir en la meteixa forma.

La organissació d'un acte al que concorre-ràn milers de persones, precisa aquesta previa orientació.

Diu així la carta:

Solidaritat Catalana.—Comissió Organisadora.—Sant Pere més Alt, 2, 1er, Barcelona.—Senyor President: Per més que no pot sènyalarse encara'l día y lloch en que se celebrará l'anunciat Homenatge de Solidaritat Catalana, lloch y día que depenen, entre altres circumstancies, de l'estat constitucional de Barcelona, convé anar preparant l'organissació de tan grandios acte, a qual efecte y atenent al plan que aquesta Comissió té pensat, convindria:

- 1.er Enviar l'adhesió al acte, per ofici.
- 2.^{on} Procurarse, si no's té a punt, bandera, senyera o penó pera assistir al homenatge.
- 3.er Posarse d'acort ab les entitats de tots els partits, societats econòmiques, de Foment o qualsevulga altra constituïda en eixa localitat, particulars, etc., pera qu'entre totes nomenin un Delegat que haurà de concórrer a la Festa ab la representació que hi vingui, pera entendre's ab ell directament aquesta Comissió y comunicarli instruccions precises pera'l millor èxit del Homenatge.

De vostè agraïts y atents S. S. q. s. m. b., *Joseph Roca y Roca, Francesch Cambó, Miquel Junyent.*

El senyor Gaston Moch, president del Grupo Esperantista de la Societat Universal de la Pau, ens prega tinguem a bé demanar a totes aquelles persones que s'interessen per l'Esperanto, se serveixin enviarli una postal en la que's faci constar el desitj que'l qui la envia té de qu'en el proxím Congrés de la Pau, l'idioma internacional sia usat pera les deliberacions y els acorts de l'assamblea.

L'adreça de nostre distingit amic es la següent: S^o Gaston Moch, 26, rue de Chartres. — Neuilly-sur-Seine. — França.

Les postals que a hores d'ara ja ha rebut en nombre de més de vuyt mil, de tots els països constituïràn un argument de pes pera els organissadors al que difícilment se podràn sustraure.

Recomanèm, donchs, a nostres amichs fa-

cin l'envio demanat, escrivint la postal en esperanto, o en català, si no coneixen prou aquell idioma, y fent constar que son fills de Catalunya y la professió, ofici, etc., a qu'es dediquen.

La solidaritat catalana tendeix a ferse cada dia més forta enfront del centralisme. La lley de jurisdiccions ha estat la pedra de toç que ha posat a proba's entusiasmes de totes les fraccions del Catalanisme militant; y no ja pera la festa de l'Homenatge, sinó pera quelcòm tant o més trascendental en lo successiu, està organisantse l'Assamblea magna que convoca la *Unió Catalanista* y a qual organisió contribueixen per un igual els senyors Martí y Julià, president de dita entitat, Duràn y Ventosa, per la «Lliga Regionalista», Miquel Laporta, per «Catalunya Federal», y Jaume Carner, pels regionalistes de *El Poble Català*.

Desitgem que aquesta Assamblea, ab tan bona voluntat organizada, ens porti a l'agermanament tan necessari y pel que tant ha treballat la *Unió*.

Durant les passades festes de Pasqua ha sigut gran l'animació a Barcelona, produhida per les tradicionals caramelles, que han sigut cantades arreu de la ciutat per nostres orfeons y chors, ab esperit verament catalanesch.

No per això han sigut oblidats aquell companys nostres qui resten a la presó, qu'en dits jorns de festa reberen més visites que may. Hi hagué un moment en que'ls visitants s'hi trobaren acoblats en nombre que no baixaria de 300, endreçant als presos coratjadores paraules y fentelshi present d'una grossa mona de Pasqua, que fou rebuda ab gran joia.

Els companys empresonats han tingut, donchs, la satisfacció de veure que, si en jorns de tristesa no se'ls té oblidats, molt menys encara en les diades de gran festa.

Publicacions rebudes:

De nostra terra, poesies d'en Joan Badó, ab un pròleg d'en J. Delpont. Hem rebut en un fascicle de 32 planes aquest aplech de poesies escrites en català-rossellonès, les quals, a manca de majors mèrits literaris, tenen el bell encis de la ingenuïtat, que les acosta a voltes a les de nostre antich romançer. Sempre es d'alabar l'amor patri que les ha inspirades, en aquelles terres hont tan poca via ha fet encara'l Catalanisme. Van precedides d'un encertat pròleg de nostre col·laborador en Juli Delpont.

Rialles d'en Joan de la Sanya, fetes a Griesenca-Vila en dies de sol. Colecció de versos humoristichs, publicats a Perpinyà com la obreta esmentada anteriorment.

Les Set Paraules, cançó popular catalana, publicada pel «Cançoner Popular». Porta'l número LVI de la colecció, lletra, música, notes explicatives y un dibuix alusiu degut a n'en J. Altimira. Preu, 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Catàleg d'obres teatrals, que's troben de venda en la impremta de Salvador Bonavia (Petritxol, 2). Es bastant nodrit, comprenent tots els genres, desde'l monòleg al gran drama, y abundanthi les obres dramàtiques dels primers-autors catalans.

Academia Catalana d'Estudis Filosòfics. Hem rebut, en forma de petit fascicle, un comunicat anunciant la pròxima constitució de dita Academia en aquesta ciutat, y convocant pera que s'hi suscriguin com a socis tots els elements que creuen o tenen afició a les ciències especulatives y racionals.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdic als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»